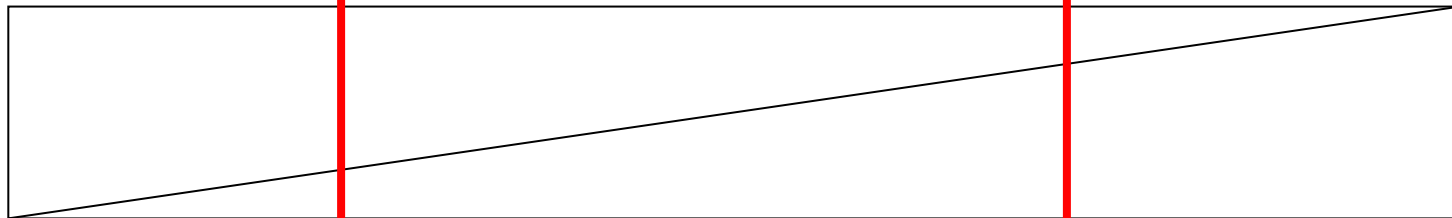

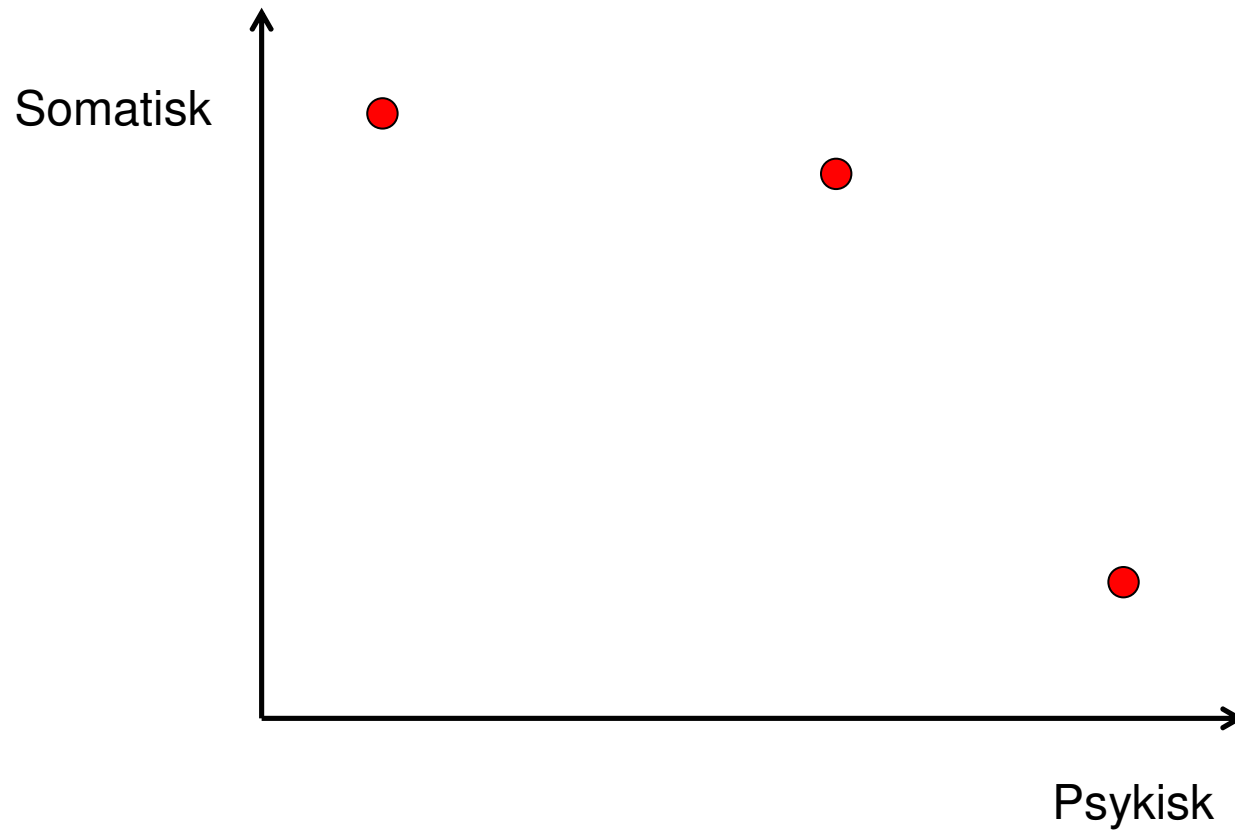
Model med flydende overgang

Somatisk

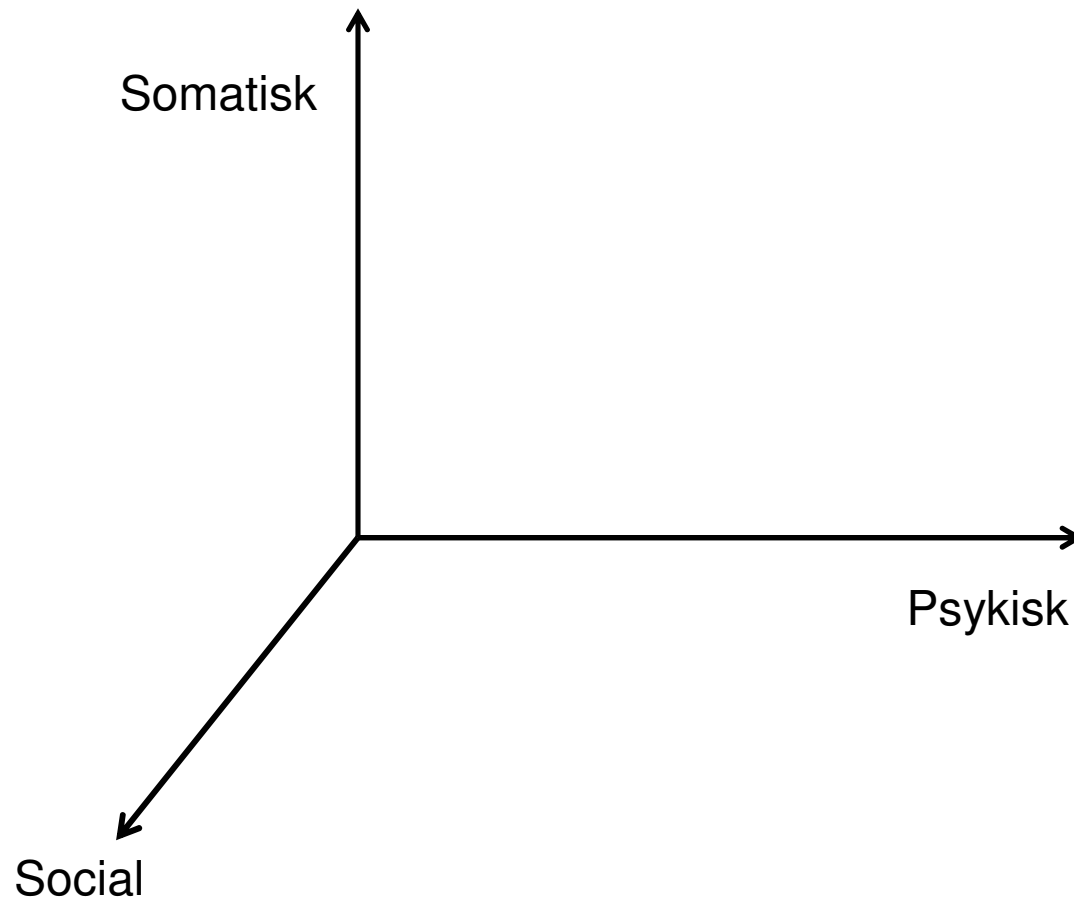

Psykisk

Todimensionel model

Tredimensionel (bio-psyko-social) model

KRONIFICERINGSFAKTORER

BIOLOGISK NIVEAU

Dispositioner

Tidligere patogenetiske traumer

Somatisk komorbiditet

PSYKOLOGISK NIVEAU

Personlighedstræk

Livshistorie

Holdninger (især til sygdom)

Psykisk komorbiditet

SAMFUNDSNIVEAU

Familie/socialt netværk

Arbejdsforhold

Økonomi (især økonomiske kompensationer)

BEHANDLINGSSYSTEMET

Praktiserende læge

Specialister m.v.

Sygehus

Hjemmepleje m.v.

KRONIFICERINGSFAKTORER

Psykologisk niveau

PERSONLIGHEDSTRÆK

**Ambivalent type
Alexithymi**

LIVSHISTORIE

**Tidligere sygdom
Forældremodeller
Psykiske belastninger/traumer**

HOLDNINGER

**Negative forventninger
Alt-eller-intet holdning
Katastrofetænkning**

PSYKISK KOMORBIDITET

**Depression
Angst
Somatisering**

KRONIFICERINGSFAKTORER

Samfundsniveau

FAMILIE/NETVÆRK

Reinforcering af sygdomsadfærd

ARBEJDSFORHOLD

**Nedslidning/belastningssyndrom
Monotone/utaknemmelige forhold
Regler: 100% eller intet**

ØKONOMI

**Sygedagpenge
Førtidspensioner
Skadeserstatninger**

SOCIALE BEGIVENHEDER

Tab af arbejde, pårørende m.v.

KRONIFICERINGSFAKTORER

Behandlingssystemet

PRAKTISERENDE LÆGE

Usikkerhed

Mange undersøgelser, henvisninger

Uhensigtsmæssig medicinering

SPECIALIST M.V.

Urealistiske forventninger

Viderehenvisning

Passiv behandling

Invasive behandlinger

SYGEHUS

Skiftende behandlere

Mange undersøgelser

Invasiv behandling

Uhensigtsmæssig medicinering

HJEMMEPLEJE M.V.

Fastholdelse i sygerollen

Psykosomatik historisk set

1. Psykodynamisk

- Freud: aktualneurose - direkte kropslig udtryk modsat symptomneurose (eks. hysteri), der er symbolsk
- Senere: neurasteni - ligheder med de "nye sygdomme"
- Alexander & French: specifik konfliktmodel - "de syv hellige"
- Sifneos: aleksitymi - deficitmodel - ingen ord for følelser
- McDougal: pensée opératoire - operationel tænkning

"De syv hellige"

astma
leddegigt
forhøjet blodtryk
sår på tolvfingertarmen
tyktarmsbetændelse
eksem
thyrotoksikose

I Alexanders teori havde hver sygdom sin baggrund i en specifik, indre psykisk konflikt. Leddegigt f.eks. i aggressionsblokering.

Dette siden stort set afkræftet af undersøgelser.

Psykosomatik historisk set

2. Stress-forskning

Cannon: begivenhed > stress (autonom reaktion)

Selye: belastende begivenhed > aktiv stress (1. fase) >
passiv stress (2. fase) > udmattelse > sygdom

Lazarus: begivenhed > vurdering > hvis trussel > stress reaktion >
ny vurdering > hvis ingen handlemulighed > fortsat stress
reaktion

Nyere modeller: stress > negativ coping > sygdomsadfærd >
sygdom

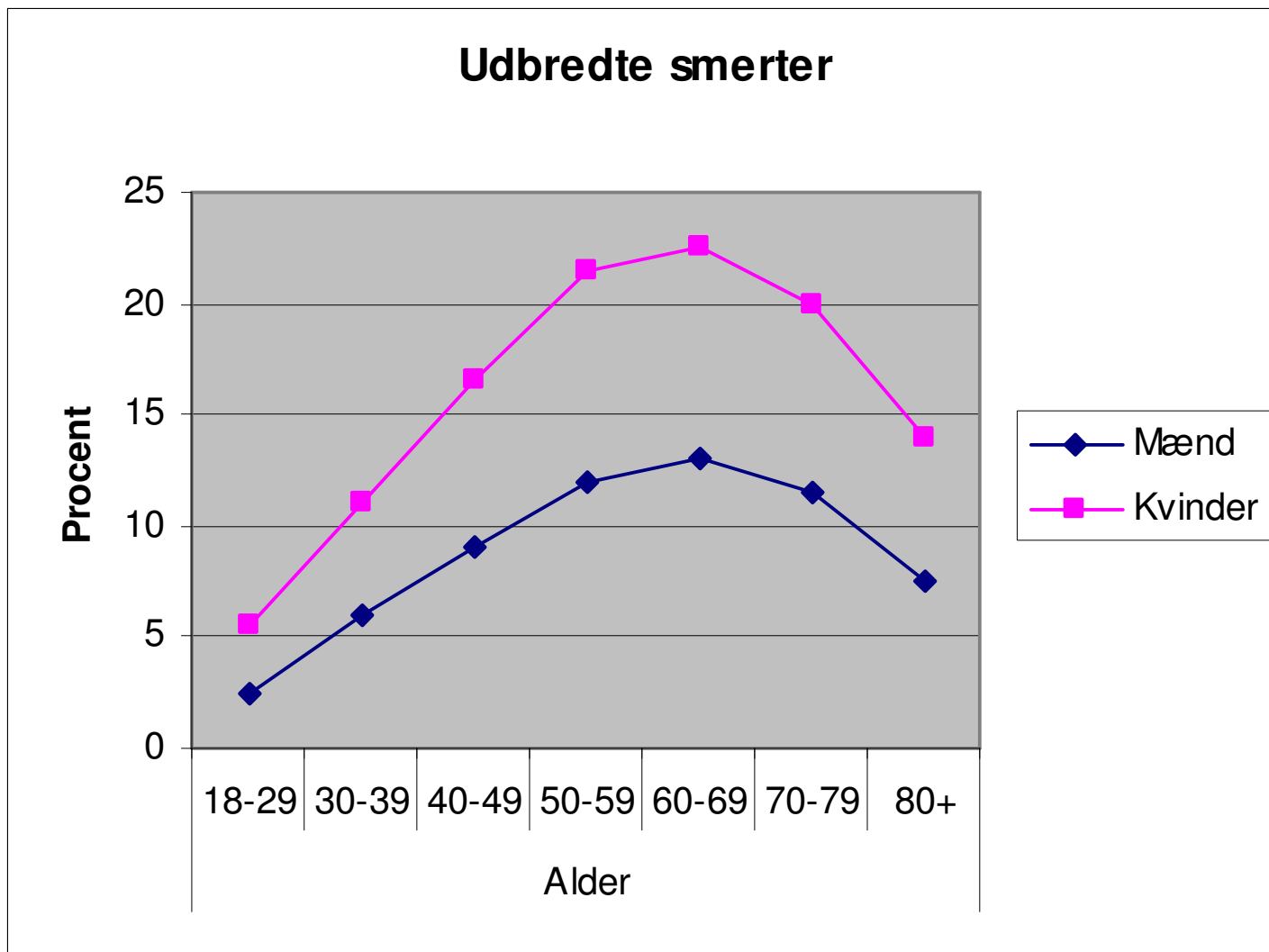
Psykiatrisk ko-morbiditet

- Somatisering
- Personlighedsforstyrrelse
- Misbrug
 - inklusivt iatrogen misbrug og ”pseudoaddiction”
- Angst
- Depression

ICD-10

F45.4 Vedvarende somatoform smertetilstand

- A. Gennem mindst 6 måneder optagethed af udtalt smertetilstand uden somatisk forklaring
 - ..., og som optræder i forbindelse med emotionelle konflikter eller psykosociale problemer, som er tilstrækkeligt udtalte til, at man kan anse dem for at have forårsagende virkning.
- B. Optræder ikke kun i forbindelse med anden psykisk lidelse eller tilstand
 - ...Psykisk betinget smerte, som optræder i forbindelse med depressiv sindslidelse eller skizofreni, bør ikke medtages her.

Wolfe et al. (1995) N=3006 USA

Usynlige lidelser

Symptomoversigt

	Fibromyalgi	Kron. Smeresyndrom	Kron. Belastn. Syndr.	Whiplash	Kron. Træthedssyndr.	PTSD	
Udbredte smerter	X	(X)					
Regionale smerter	X	X	X	X			Somatisk
Triggerpunkter	X	?	?	(X)	(X)		
Vegetative symptomer	(X)	?	?	X	(X)	?	Somato-psykisk / psykofysiologisk
Træthed	(X)	X	X	X	X	X	
Søvnforstyrrelser	(X)	(X)	(X)	X	X	X	
Kognitive forstyrrelser	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	?	
Emotionelle symptomer		(X)	(X)	?	(X)	X	Psykisk
Angst / nervøsitet	(X)	?	(X)		?	X	
Spontan erindring						X	

Mestringsstrategier eller ”Coping Strategies”

Mestring (eng. mastering) antyder en total kontrol med symptomer, som oftest er urealistisk.

Håndtering (eng. managing) er bedre, men meget konkret.

Coping er et mere smidigt begreb og anvendes i stigende grad internationalt.

Copingstrategier

hensigtsmæssige - uhensigtsmæssige

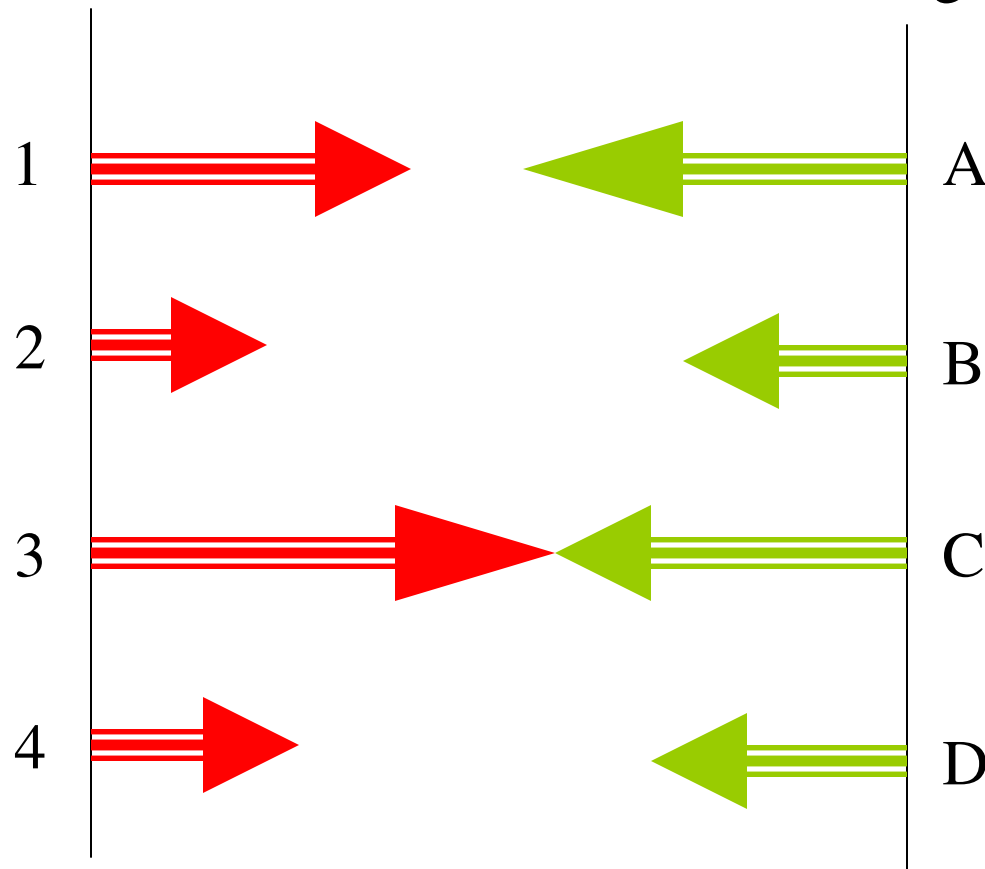
langsigtede - kortsigtede

aktive - passive

problemfokuserede - emotionsfokuserede

Belastninger
Krav

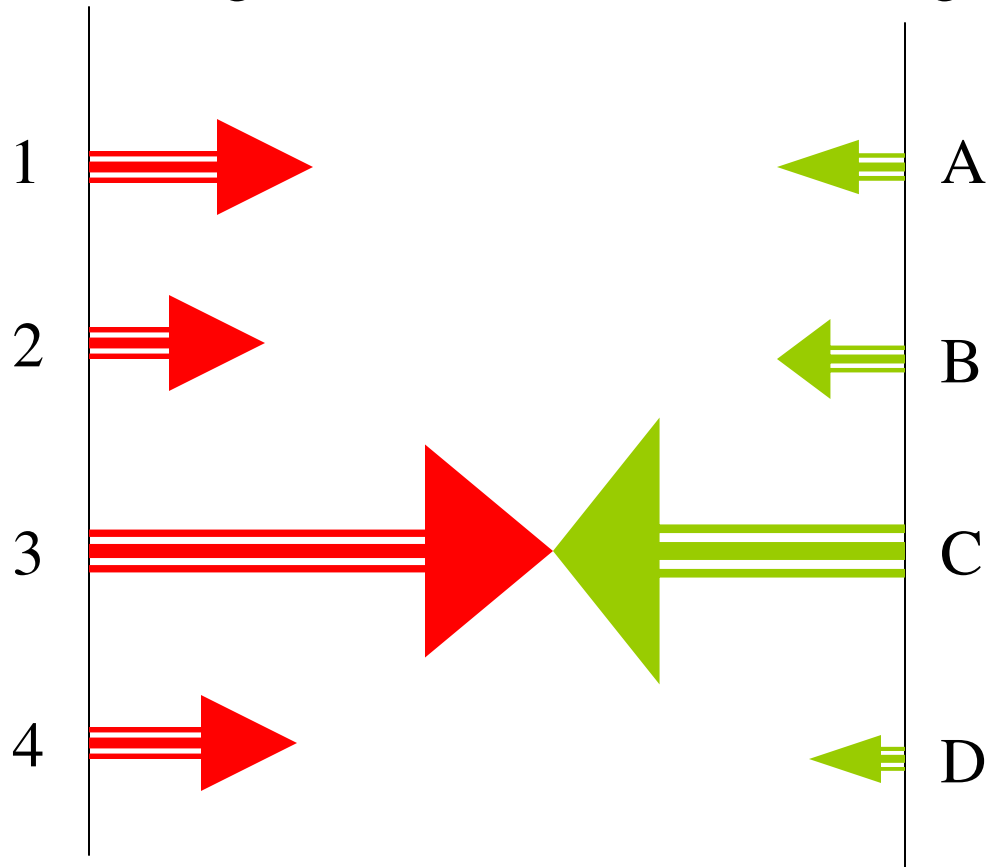
Coping
strategier

Coping evne
tilpasses og svarer
kravene

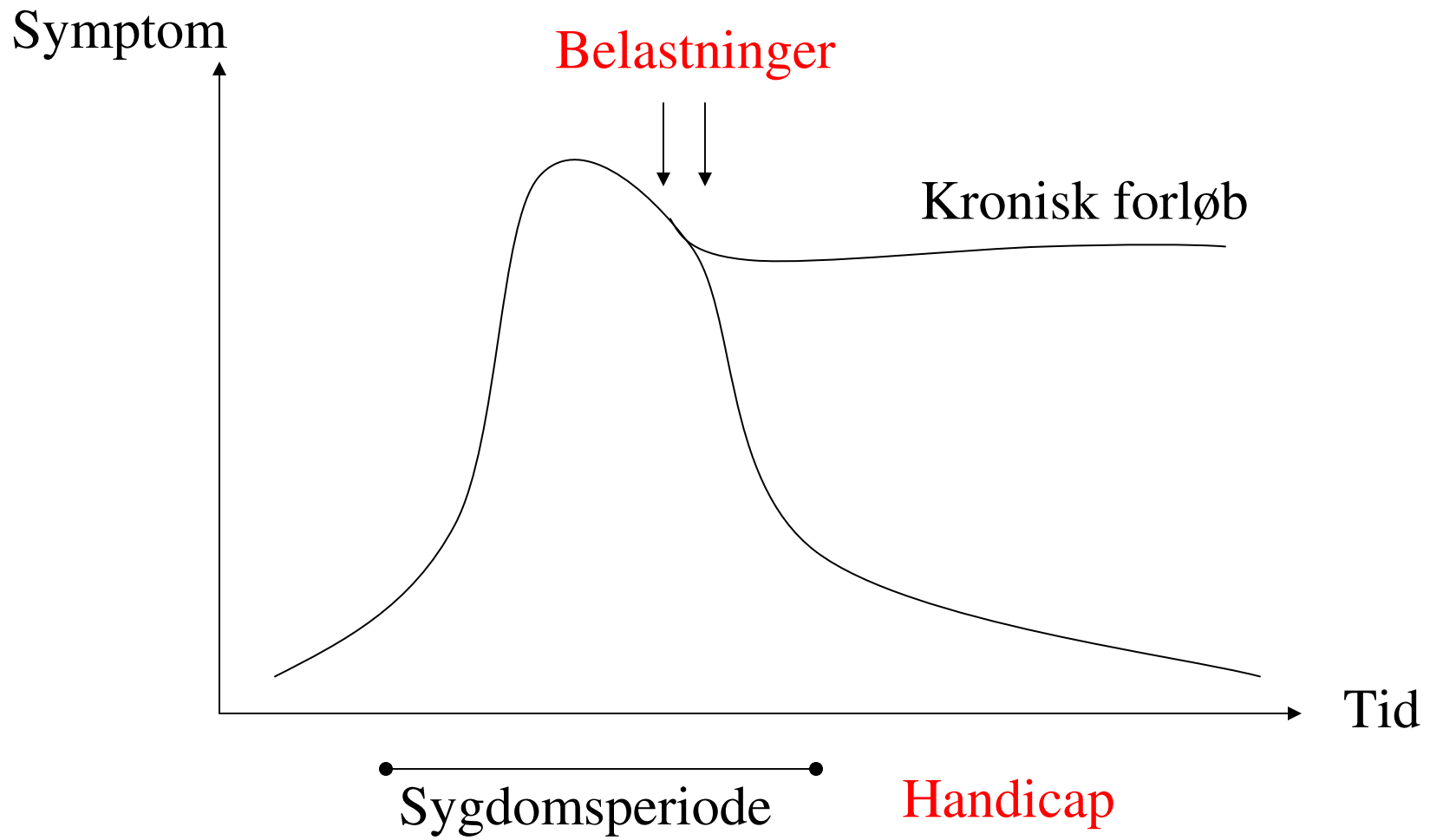
Langvarig, ens
belastning

Coping
strategier

Strategi "C"
overbelastes,
ulemper
akkumulerer

Strategi "A", "B"
og "D" bruges
mindre og
atrofierer

Kronisk belastningssyndrom

(Lærum 1983)

- Træthed
- Uspec. somatiske symptomer
- Psykosomatiske symptomer
- Irritabilitet
- Ulystfølelse
- Glemsomhed/koncentrationsbesvær
- Søvnforstyrrelser

Udbrændthed

(Maslach 1982)

- Emotionel udmatning
- Fysisk træthed
- Tendens til misbrug
- Nedsat selvagtelse
- Nedsat tilfredshed
- Irritabilitet/affektudbrud
- Kynisk holdning til brugerne